

**CENTRAL
EUROPE**
COOPERATING FOR SUCCESS.

EUROPEAN UNION
EUROPEAN REGIONAL
DEVELOPMENT FUND

This project is implemented through the CENTRAL EUROPE Programme co-financed by the ERDF.
Projekt je realizován prostřednictvím programu STŘEDNÍ EVROPA a spolufinancován prostřednictvím ERDF.

Inovativní formy bydlení pro seniory v Brně - HELPS

Lucie GALČANOVÁ

Sociologický ústav Akademie věd ČR

Ústav populačních studií, Fakulta sociálních studií MU

B | R | N | O

Eva GREGOROVÁ

Kancelář strategie města, Magistrát města Brna

Ladislav KÁŽMÉR

Sociologický ústav Akademie věd ČR

Struktura prezentace

- 1) Představení projektu HELPS
- 2) Cíle pilotní studie
- 3) Hlavní výsledky dotazníkového šetření
- 4) Navazující aktivity

**CENTRAL
EUROPE**
COOPERATING FOR SUCCESS.

EUROPEAN UNION
EUROPEAN REGIONAL
DEVELOPMENT FUND

HELPS

Housing and Home Care for the Elderly and Vulnerable People and Local Partnership Strategies in Central Europe / **Bydlení a domácí péče o seniory a osoby s postižením a lokální partnerská strategie v městech střední Evropy**

Hlavním **cílem projektu** je porozumění potřebám seniorů v oblasti bydlení a hledání nových, inovativních a udržitelných řešení v této oblasti – například modelu sdíleného bydlení lidí v seniorském věku.

Trvání projektu: říjen 2011 – září 2014 (36 měsíců)

Finanční podpora: Středoevropská program Evropského regionálního a rozvojového fondu

**CENTRAL
EUROPE**
COOPERATING FOR SUCCESS.

EUROPEAN UNION
EUROPEAN REGIONAL
DEVELOPMENT FUND

Partneři projektu

Friuli Venezia Giulia Region – (Lead Partner) IT

Samaritan Burgenland – AT

Institute of Sociology, Academy of Sciences of the Czech Republic - CZ

German Association for Housing, Urban And Spatial Development – DE

Municipality of Leipzig – DE

Municipality of Debrecen – HU

Hungarian Maltese Charity Service – HU

Veneto Region – IT

Poznan Supercomputing and Networking Center – PL

Slovenian Federation of Pensioners' Organizations – SI

Association of Towns and Communities of Slovakia - SK

Institute for Sociology, Slovak Academy of Sciences – SK

Municipality of Brno - CZ

Institute for Social Research - IT

Ministry of Labour, Family and Social Affairs - SI

<http://www.helps-project.eu/>

Cíl pilotní studie / výzkumu

- 1) zmapovat **úroveň bydlení** a specifické **potřeby** brněnských **seniorů v oblasti bydlení**
- 2) zhodnotit **postoje seniorů vůči** navrhovaným **alternativním nástrojům** sociální a bytové politiky - různé formy sdíleného a komunitního bydlení, malometrážní byty, zpětné hypotéky
- 3) **tvorba doporučení** v této specifické oblasti bytové politiky

**CENTRAL
EUROPE**
COOPERATING FOR SUCCESS.

EUROPEAN UNION
EUROPEAN REGIONAL
DEVELOPMENT FUND

Stárnutí a prostor v teorii

- Snižující se mobilita
- Zvyšující se disabilita
- Potřeba soukromí
- Uchování autonomie
- Kontinuita identity
- Riziko institucionální izolace
- Riziko osamocení

Vybrané problémy v oblasti bydlení seniorů

Nadspotřeba bydlení (housing overconsumption)

„jakmile jeden z těch dvou partnerů odejde, tak už to není ono ... už se žije hůř, protože když to tak vezmete, když jsou dva nebo jeden, musí se topit ... byly dva příjmy, takhle je jeden... a nic vám nebylo. Já mám z toho druhýho pokoje tak skoro skladiště, víte?“

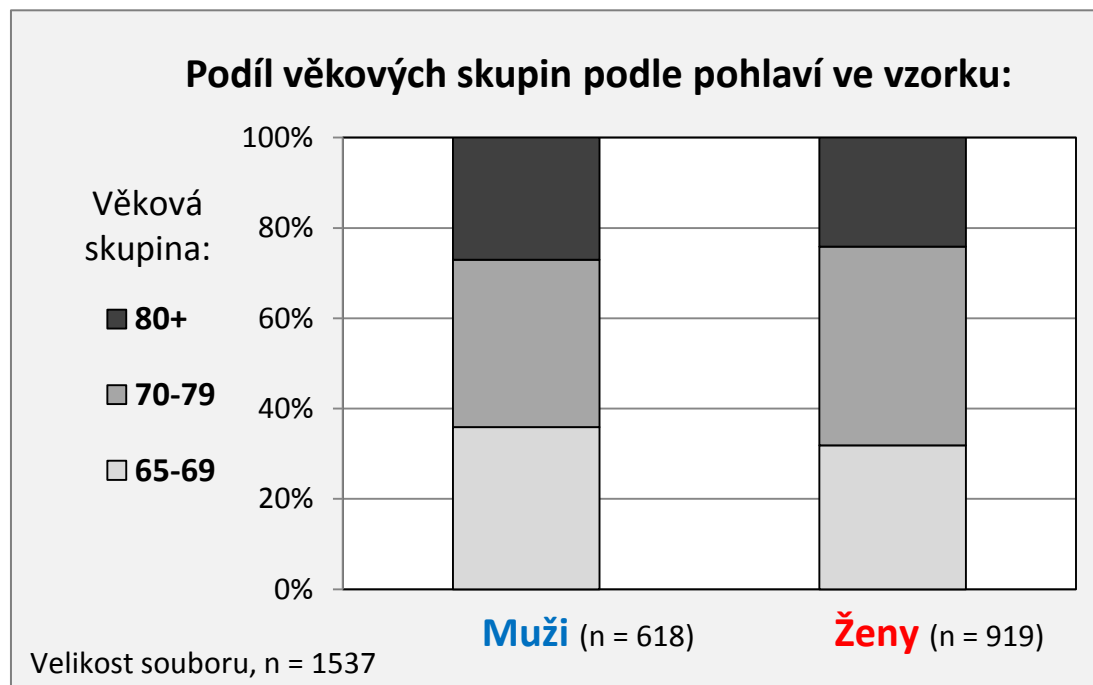
Environmentální centralizace

„v zimě v tý kuchyňce, tam prostě mi mrznou ruce. Musím se prostě jít ohřát a teprve takhle já vařím. Já si naštěstí navařím na tři dni, protože mně nevadí jíst tři dni jedno a to samý“.

Výběrové šetření - parametry

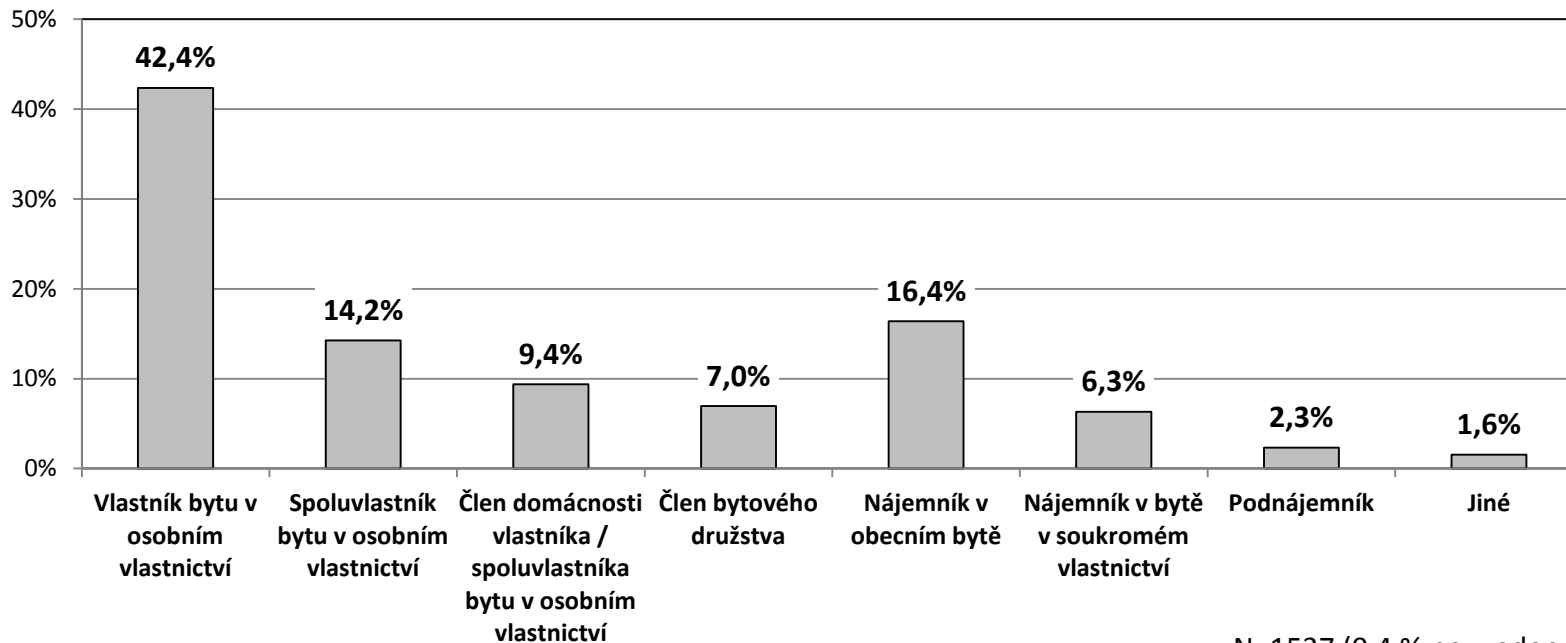
Velikost vzorku **1537 respondentů** (618 mužů a 919 žen)

Kvótní výběr ve vztahu k SLDB 2011 dle pohlaví, věku (65-69, 70-79, 80+) a bydliště

Výběrové šetření - výsledky

Právní vztah k užívání bytu / domu, Brno, senioři, 65+

N=1537 (0,4 % neuvedeno)

**CENTRAL
EUROPE**
COOPERATING FOR SUCCESS.

EUROPEAN UNION
EUROPEAN REGIONAL
DEVELOPMENT FUND

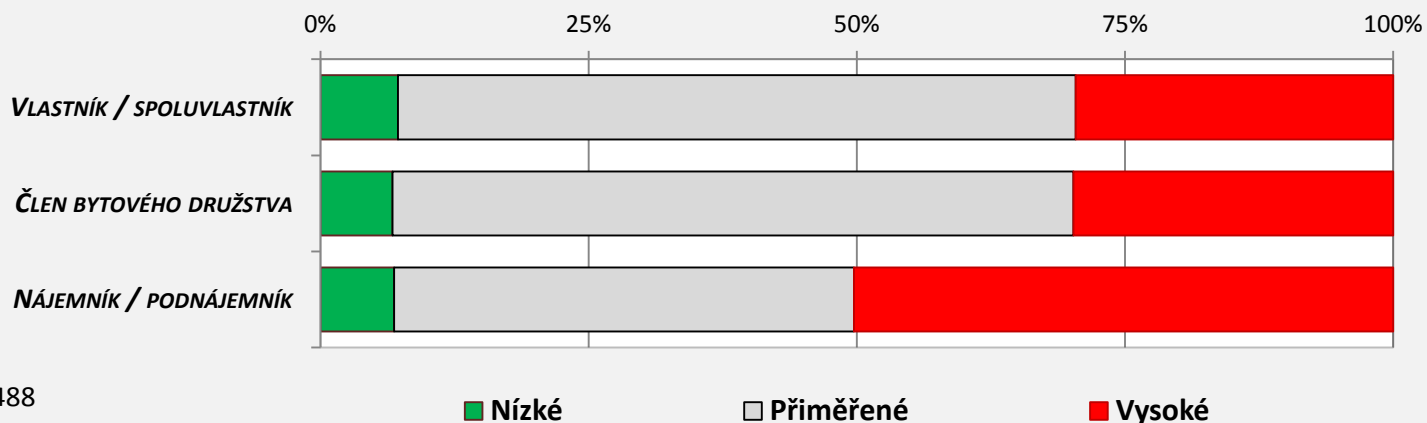
Výběrové šetření - výsledky

Výdaje na bydlení vzhledem k příjmům vnímá celkem:

34.7 % jako vysoké
58.0 % jako přiměřené
7.4 % jako nízké

Vnímání celkových výdajů na bydlení podle **právního vztahu** respondenta k domu / bytu

PRÁVNÍ VZTAH K DOMU / BYTU:

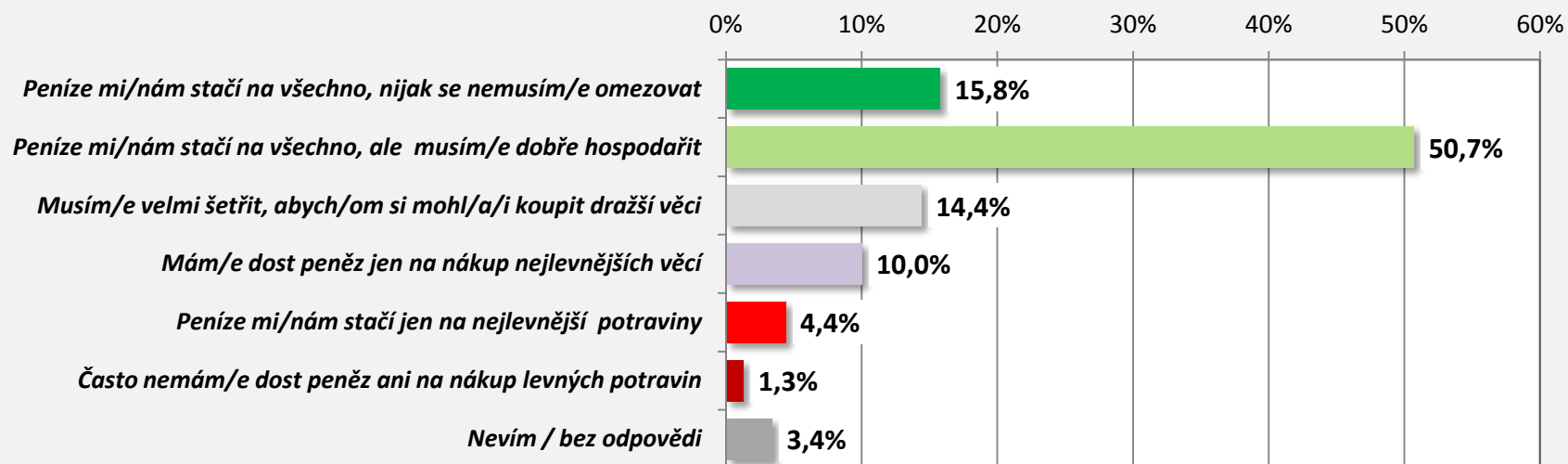

N = 1488

„Jo, protože já kdybych neměla tak hodnou rodinu, tak bych tady v tomto bytě bydlet nemohla, protože celý můj důchod a nemám nějak jako malej důchod [by šel celý na bydlení...]. No já jsem, my jsme tady původně platili pár stovek, pak to skočilo na pět tisíc a teď je to bez pětistovky deset, protože tady jsou velké plochy [...] Protože já tady bydlím skoro padesát let, že a já su tady zvyklá, protože tam to s to jsou čtyři okna, hodně světla, no a že mám tak strašně hodnou dceru a ještě hodnějšího zete, že to holt jako nějak jde, no.“

Výběrové šetření - výsledky

Jak Vaše domácnost vychází s příjmem?

N=1537

Výběrové šetření - výsledky

Hlavní aspekty spokojenosti s bydlením	+	-
Druh domu/bytu	rodinný dům	bytový dům/panelák
Právní vztah	vlastník, spoluvlastník	nájemník, podnájemník
Příjem domácnosti	dostatečný po odečtení nákladů na bydlení	ohrožení chudobou
Zdravotní stav	dobry	špatný
Věk	80 a více	60-65
Technický stav domácnosti	dobry stav	početné problémy v bytě
Dostupnost a kvalita služeb v okolí	dobrá	špatná

- *„Já mám pěkněj byt, já jsem ho nechala zregenerovat, všechny nátěry nový, parkety odrbaný nalakovaný, všechno. Nová domovka mně na to nedala. [...] Já jsem si říkala dobře, tak jsem prostě do toho ty peníze dala, protože mám ráda pěkný prostředí, řekla jsem si abych to v klidu a v pěkným dožila. No, tu máš, čerte kropáč, co se bude dít dál, já nevím, tak hledám výměnu. Jednopokojovej byt, abych nemusela moc do schodů, tak do prvního poschodí, ale aby to mělo balkon, protože až přestanu chodit a jestli mně to takhle progresivně půjde dál, tak nevím, co se bude dít, abych aspoň na ten balkón na ten vzduch mohla no.“*

Výběrové šetření - výsledky

Výrazná tendence ke stárnutí v místě:

- **85.0 %** seniorů by nejraději zůstalo ve svém nynějším domě/bytě až do své smrti
- o potenciálním **stěhování uvažuje** jenom cca. **9 %** seniorů

Hlavní faktory migračních tendencí:

- celková nespokojenost s bydlením
- druh domu/bytu (bytové domy s 8 a více byty)
- vnímání výdajů na bydlení jako vysokých
- věk (60-65 let)

**CENTRAL
EUROPE**
COOPERATING FOR SUCCESS.

EUROPEAN UNION
EUROPEAN REGIONAL
DEVELOPMENT FUND

Výběrové šetření - výsledky

Relativně **nízká úroveň využívání sociálních služeb:**

cca. 11 % domácností

- přímo v domácnosti seniora
- nízká ochota k docházce za službami a péčí

Důvody:

- služby jsou vnímány jako „příliš drahé“
- nízká informovanost o nabídce

➔ Prostor pro větší informovanost, propagaci a zvyšování (finanční) dostupnosti sociálních služeb pro seniory.

**CENTRAL
EUROPE**
COOPERATING FOR SUCCESS.

EUROPEAN UNION
EUROPEAN REGIONAL
DEVELOPMENT FUND

Výběrové šetření - výsledky

Komunitní (sdílené) bydlení:

(I) s vlastním bytem v bytovém domě – **35.1** % reálný zájem; 51.0 % možný zájem

(II) bez vlastního bytu - vlastní jenom pokoj, sdílené společné prostory – **13.5** % reálný zájem; 30.6 % možný zájem

... za předpokladu, že:

- *nemohl/a by si finančně dovolit své stávající bydlení (22.9 %)*
- *neměl/a by ve svém okolí či přáteli někoho, kdo by byl ochoten mu/jí pomoci, když potřebuje (19.8 %)*
- *by se cítil/a sám/sama a neměl/a by blízko sebe svoje děti či rodinu (19.2 %)*

**CENTRAL
EUROPE**
COOPERATING FOR SUCCESS.

EUROPEAN UNION
EUROPEAN REGIONAL
DEVELOPMENT FUND

Výběrové šetření - výsledky

Zpětné hypotéky

Prodej nemovitosti (bytu/domu), ve které **původní vlastník může** v nemovitosti **i nadále bezpečně žít a dožít**. Peníze za prodej však neobdrží hned, ale nový majitel (např. banka), mu bude hodnotu nemovitosti vyplácet po dobu jeho života **ve formě pravidelného důchodu**. **Nový majitel (např. banka) bude moci s nemovitostí nakládat až po smrti prodejce.**

Obecně **velmi malá ochota seniorů vůči zpětným hypotékám**

- pouze **4 % seniorů** z celkového počtu seniorů
- ale **12.5 % seniorů** z cílové skupiny vlastníků domů či bytů

**CENTRAL
EUROPE**
COOPERATING FOR SUCCESS.

EUROPEAN UNION
EUROPEAN REGIONAL
DEVELOPMENT FUND

Pilotní projekt

Sdílené bydlení pro seniory:

- v městském centru
- prostorný byt (řada volných městských bytů)
- dostupnost služeb

**CENTRAL
EUROPE**
COOPERATING FOR SUCCESS.

EUROPEAN UNION
EUROPEAN REGIONAL
DEVELOPMENT FUND

Silné stránky

- Sociálně dostupné bydlení
 - Stabilita prostředí
 - Zajištění služeb
 - Omezení samoty
-
- Udržitelnost / nezávislost na projektu
HELPS

**CENTRAL
EUROPE**
COOPERATING FOR SUCCESS.

EUROPEAN UNION
EUROPEAN REGIONAL
DEVELOPMENT FUND

Slabé stránky / rizika

- Ztráta politické a finanční podpory
- Nejasné vymezení kompetencí
- Nevhodná nabídka služeb
- Konflikty mezi obyvateli

**CENTRAL
EUROPE**
COOPERATING FOR SUCCESS.

EUROPEAN UNION
EUROPEAN REGIONAL
DEVELOPMENT FUND

Výzvy

- Dostatečné zapojení politiků do procesu
- Implementace výsledků *Local Action Plan* do strategických dokumentů města
- Nalezení vyhovující formy správy bytu
- Pečlivé stanovení cílové skupiny a kritérií výběru nájemníků
- Nastavení služeb dle jejich potřeb

**CENTRAL
EUROPE**
COOPERATING FOR SUCCESS.

EUROPEAN UNION
EUROPEAN REGIONAL
DEVELOPMENT FUND

**CENTRAL
EUROPE**
COOPERATING FOR SUCCESS.

EUROPEAN UNION
EUROPEAN REGIONAL
DEVELOPMENT FUND

Děkuji za pozornost.

Email pro Vaše dotazy: galcanov@fss.muni.cz

Mezinárodní webová stránka projektu: <http://www.helps-project.eu/>

Webová stránka tuzemské části projektu: <http://seb.soc.cas.cz/projekty/helps.htm>

B | R | N | O

